

Liite 3 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpano

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
1. Opetus, koulutus ja elinikäinen oppiminen	<p>Kansallinen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian jatkotyönä valmistunutta ensimmäistä versiota pienten osaamiskokonaisuuksien viitekehyyksi testattiin Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen hankintana piloteilla OKM:n ohjauksessa 2025 loppupuolella. Pilotti-hankkeet raportoivat työnsä tuloksista 2026 helmikuussa, ja viitekehyyset työstäminen jatkuu raporttien palautteen perusteella Pienten osaamiskokonaisuuksien työryhmässä https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM011:00/2023.</p> <p>Jatkuvan oppimisen valtakunnallinen digitaalinen Osaamispolku.fi -palvelu on julkaistu. Palvelu tukee sujuvia siirtymiä koulutuksen ja työelämän välillä ja tarjoaa ohjaajille ajantasaisia materiaaleja ja työkaluja ohjaustyön tueksi.</p> <p>Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Reformin (P3C2R1) <i>Jatkuvan oppimisen uudistus</i> luodaan linjausten tavoitteiden edellyttämiä toimintamalleja sekä vauhditetaan uudistuksen toimeenpanoa. Elinikäisen ohjauksen arviointi- ja kehittämishankkeet ovat valmistuneet ja ennakointia on uudistettu niin TEM:ssä kuin OKM:ssäkin.</p> <p>ESR+- ohjelman rahoituksella tuetaan valtakunnallisia jatkuvan oppimisen kehittämishankkeita OKM:n ohjauksessa. Rahoittavana viranomaisena toimii Pohjois-Pohjanmaan elinvoimakeskus. Hankkeilla muun muassa tuetaan korkeakoulujen kyvykkyyksien kehittämisen jatkuvan oppimisen tarjonnan kehittämisessä ja jatkuvan oppimisen markkinan luomisessa.</p>	<p>Jatkuvan oppimisen uudistuksen jatkotoimilla tuetaan työelämän, yritysten ja yhteiskunnan pitkän aikavälin kasvupotentiaalia ja uudistumista sekä työllisyyttä sekä alueiden elinvoimaa. Lisäksi parannetaan koulutustarjonnan vastavuutta työelämän tarpeisiin, palvelujärjestelmän joustavuutta ja reagoitakykyä sekä tuetaan osaajien saatavuutta.</p> <p>Pienillä osaamiskokonaisuuksilla (micro-credentials) vastataan ketterästi osaajapulaan ja luodaan luotettavaa, tunnistettavaa ja laadukasta joustavasti saavutettavaa koulutustarjontaa elinkeinoelämän täsmätarpeisiin.</p>
Opetus, koulutus ja elinikäinen oppiminen	<p>Korkeakoulut ovat sopineet ministeriön kanssa sopimuskauden 2025–2028 tutkintotavoitteista. Koulutusvastuusäätelyn sisällä korkeakoulut päättävät itsenäisesti kuinka paljon opiskelijoita he ottavat sisään. 2020-</p>	<p>Aloituspaikkalisäyksillä nostetaan koulutustasoa ja kohdennetaan paikkoja ensikertalaisille sekä strategisille aloille osaajapulaa helpottamaan.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
	<p>luvulla ministeriö on ohjannut korkeakouluja lisäämään koulutusvolyymiaan, jotta Suomen koulutustaso nousisi hallituksen tavoitteiden mukaisesti. Tämä on tapahtunut sekä nostamalla korkeakoulujen kanssa sovittuja tutkintotavoitteita että suuntaamalla osaa strategiarahoituksesta ja muuta korkeakouluille osoitettua harkinnanvaraista rahoitusta opiskelupaikkojen lisäämiseen. Osa korkeakouluista on säilyttänyt ainakin osittain pysyvänä aloituspaikkalisäyksiä, joita toteutettiin edellisellä hallituskaudella päätetyllä kertaluonteisella lisärahoituksella.</p>	
<p>1. Opetus, koulutus ja elinikäinen oppiminen</p>	<p>Oppivelvollisuuden laajentaminen:</p> <p>Hallitusohjelman mukaisesti oppivelvollisuusikä nostettiin 18 ikävuoteen, ja oppivelvollisuus laajenee toiselle asteelle ikäluokka kerrallaan vuodesta 2021 lähtien.</p> <p>Jokaisen perusopetuksen päättävän nuoren on haettava jatkokoulutukseen joko kevään yhteishaussa tai jatkuvissa hauissa. Oppivelvollisuus päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon (ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto).</p> <p>Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä myös opintojen maksuttomuus laajeni perusopetuksesta toiselle asteelle. Opiskelijoille ilmaisia ovat muun muassa opetus ja ruokailu, opetuksessa tarvittavat oppimateriaalit sekä työvälineet, työasut ja -aineet, ylioppilaskokeet ja yli seitsemän kilometrin koulumatkat.</p> <p>Lisäksi vahvistettiin opintojen ohjausta ja oppilashuollon palveluita sekä peruskoulun mahdollisuuksia tarjota jokaiselle riittävät valmiudet suoriutua toisen asteen koulutuksesta.</p>	<p>Laajennetun oppivelvollisuuden avulla varmistetaan, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen tutkinnon. Oppivelvollisuuden laajentaminen nostaa nuorten osaamistasoa, kaventaa oppimiseroja, lisää koulutuksellista tasarvoa ja yhdenvertaisuutta, edistää nuorten hyvinvointia sekä parantaa pitkällä aikavälillä työllisyysastetta.</p> <p>Oppivelvollisuuden laajentamista seurataan seurantasuunnitelman avulla. Selvitys tavoitteiden toteutumisesta ja vaikuttavuudesta on tarkoitus toteuttaa vuonna 2025.</p>
<p>1. Opetus, koulutus ja elinikäinen oppiminen</p>	<p>Oikeus oppia - kehittämisohjelma</p>	<p>Pääministeri Marinin hallitus kohdensi ohjelmalle yhteensä 343 miljoonaa euroa vuosille 2020-2022.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
	<p>Oikeus oppia –kehittämisohjelmalla edistettiin oppimista, tasa-arvoa ja hyvinvointia sekä vahvistettiin varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen laatua. Tavoitteena oli kaventaa ja ennaltaehkäistä oppimiseroja sekä vahvistaa oppimisen tukea lainsäädännön, rahoitusjärjestelmien ja toimintatapojen kehittämisellä. Ohjelmassa myös myönnettiin valtionavustuksia mm. oppimisen ja hyvinvoinnin, inklusion, tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja vuorovaikutuksen vahvistamiseen.</p>	<p>Ohjelman merkittävin kokonaisuus oli valtionavustus varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen yhdenvertaisuuden, tasa-arvoisuuden ja lähipalvelu- ja lähikouluperiaatteen sekä inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistamiseen, ns. tasa-arvoraha. Avustuksella tuettiin kouluja, jotka sijaitsevat sosioekonomisesti huono-osaisemmillä alueilla. Avustus vakiinnutettiin osaksi perusopetuksen lainsäädäntöä. Laki astui voimaan 1.1.2023.</p> <p>Tasa-arvorahaa on jatkettu myös pääministeri Orpon hallituskaudella (2023-2027). Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on vakiinnuttanut rahoituksen määrärahatason.</p>
<p>1. Opetus, koulutus ja elinikäinen oppiminen</p>	<p>Esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistus</p> <p>Pääministeri Orpon hallitus on uudistanut esi- ja perusopetuksen oppimisen tukea koskevan lainsäädännön. Uudistettu lainsäädäntö on hyväksytty 30.12.2024 ja se tuli voimaan 1.8.2025. Uudistetun lainsäädännön mukaiset esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä niiden mukaisesti päivitetty paikalliset opetussuunnitelmat otettiin käyttöön kouluissa 1.8.2025 alkaen.</p> <p>Uudistuksen toteutukseen on varattu pysyvää rahoitusta n. 43 miljoonaa vuonna 2025 ja n. 97 miljoonaa vuodesta 2026 alkaen, ja sen toimeenpanemiseksi huolehditaan kaikkien opettajien ja koulujen johdon osaamisen vahvistamisesta valtakunnallisesti. Erityisopettajien riittävästä koulutusmääristä huolehditaan koulutusmääriä lisäämällä.</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää lainsäädännön voimaantultua 3-vuotisen tutkimuksen vuosille 2026–2028, jolla seurataan uudistetun lainsäädännön toimeenpanoa ja</p>	<p>Uudistuksen lähtökohtana on varmistaa oppilaiden oikeudet tarvitsemiinsa tukitoimiin opetukseen osallistumiseksi ja perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi. Tukitoimien järjestämistä ja toteuttamista yhtenäistetään valtakunnallisesti sekä varmistetaan kouluille riittävät resurssit niiden toteuttamiseen. Uudistuksella vähennetään myös opetushenkilöstön hallinnollista työtä tuen asiakirjojen valmistelussa. Tuen toteuttamista ohjaavia asiakirjoja selkiytetään ja niiden valmisteluprosessia kevennetään.</p> <p>Uudistuksen keskiössä ovat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, joihin lainsäädäntö jatkossa velvoittaa opetuksen järjestäjät. Näihin kuuluvat opetus- ja kasvatushenkilöstön välinen yhteistyö ja opetusryhmien muodostaminen siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
	toteutusta sekä jatkokehittämistarpeita sekä esi- että perusopetuksessa.	
1. Opetus, koulutus ja elinikäinen oppiminen	<p>Maahanmuuttaneiden perusopetuksen oppilaiden oppimis- ja koulunkäyntivalmiuksia tukeva toimenpideohjelma.</p> <p>Toimenpideohjelmalla vahvistetaan erityisesti vieraskielisten sekä vasta maahan tulleiden oppilaiden kielitaitoa, opiskelu- ja koulunkäyntivalmiuksia sekä perustaitoja sekä varmistetaan sujuvia siirtymiä toiselle asteelle, sekä valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen. Ohjelma toteutetaan vuosina 2022 – 2026 ja se suunnataan erityisesti vuosiluokkien 7 – 9 oppilaille.</p>	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallituksen perusopetuksessa opiskelevien maahanmuuttotaustaisten oppilaiden oppimis- ja koulunkäyntivalmiuksia tukeva toimenpideohjelma on käynnissä vuosina 2022–2026.</p> <p>Toimenpideohjelmalla vahvistetaan valmistavaa opetusta, oman äidinkielen opetusta sekä s2/r2 –opetusta sekä kehitetään toimenpiteitä, joilla voidaan vahvistaa erityisesti perusopetuksen vuosiluokkien 7-9 maahanmuuttotaustaisten oppilaiden kielitaitoa, opiskelu- ja koulunkäyntivalmiuksia sekä perustaitoja sekä varmistetaan sujuvia siirtymiä toiselle asteelle, sekä valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen.</p>
1. Opetus, koulutus ja elinikäinen oppiminen	<p>Pääministeri Orpon hallitus on uudistanut perusopetuslakia ja mahdollistanut valmistavan opetuksen jatkumisen kahteen vuoteen tilanteissa, joissa se arvioidaan tarpeelliseksi riittävien kielellisten valmiuksien varmistamiseksi. Lakimuutokset tulevat voimaan 1.8.2026. Valmistavan opetuksen lisäopetukseen kohdennetaan valtion rahoitusta vuosittain noin 20,3 miljoonaa euroa.</p>	<p>Perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan tarvitsemia valmiuksia suomen tai ruotsin kielessä sekä siten edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Lisäopetus vahvistaa erityisesti oppilaiden peruskielitaitoa, jota he tarvitsevat eri oppiaineiden opiskelussa.</p> <p>Opetuksen järjestäjä päättäisi valmistavan opetuksen lisäopetuksen opetusjärjestelyistä. Opetus voitaisiin järjestää esimerkiksi samanlais- tai yhteisopetuksena tai pienemmässä ryhmässä.</p>
1. Opetus, koulutus ja elinikäinen oppiminen	<p>Pääministeri Orpon hallitus on käynnistänyt suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2/R2) -oppimäärän opetuksen kehittämistoimet. Puoliväliirihessä toimenpiteisiin on osoitettu 8 miljoonan euron määräraha.</p> <p>Opetushallitus on päivittänyt suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjal-</p>	<p>Päätavoitteena uudistuksessa on vahvistaa oppimäärän ja opetuksen vaikuttavuutta ja varmistaa, että opetukseen osallistuvat ne oppilaat, jotka hyötyvät opetuksesta. Keskeinen tavoite on, että oppilaat opiskelevat jatkossa suomea tai ruotsia</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
	<p>lisuus (S2/R2)-oppimäärän opetus-suunnitelman perusteet. Kielenope- tuksen jatkumoa vahvistetaan ja tue- taan kansallisella ohjeistuksella ja suomen/ruotsin taidon arviointityö- välineellä S2-oppimäärästä S1-oppi- määrään siirtymistä.</p> <p>Opetushallitus on avannut valtion- avustushaun tukemaan opetussuun- nitelman perusteiden päivityksen toi- meenpanoa kunnissa. Valtionavustus suunnataan uudistusta tukevan toi- mintakulttuurin synnyttämiseen ja vahvistamiseen kunnissa (oppimää- rän valinnassa kriteerinä kielitaito, ei kielellinen tausta).</p>	<p>siinä äidinkielen ja kirjallisuus -oppi- aineen oppimäärässä, joka tukee parhaiten heidän oppimistaan.</p>
<p>1. Opetus, koulutus ja elin- ikäinen oppiminen</p>	<p>Pääministeri Orpon hallitus toteuttaa perusopetuksessa osaamistakuun.</p> <p>Ensivaiheessa osaamistakuun toteut- taminen alkaa oppilaan arviointia sekä opinnoissa etenemistä koskien perusopetuslain täsmentämisellä. Op- pilaan arvioinnin tehtävä tulee määri- tellä osaamisen arvioinnin näkökul- masta, ja siitä tulee käydä ilmi oppiai- neksen hallinnan vähimmäisvaatimus opinnoissa etenemiselle. Lainsäädän- tömuutoksen valmistelu käynnistetty syksyllä 2025. Tavoitteena on, että uudistettu laki hyväksytään 2026 ja astuu voimaan 2027.</p> <p>Lainsäädäntömuutoksen pohjalta käynnistetään myöhemmin perusope- tuksen opetussuunnitelman perusteiden kehittämistyö siten, että perus- opetuksen oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vähennetään ja selkeytetään. Hallitusohjelman mukaisesti tavoit- teena on myös keskeisten vähim- mäisosaamisen tavoitteiden määrit- tely opinnoissa etenemiseksi.</p>	<p>Osaamistakuulla tarkoitetaan sitä, että perusopetuksessa on riittävät ja kansallisesti yhtenäiset menette- lyt, joilla perustaidot voidaan var- mistaa jokaiselle. Hallitusohjelman mukaisesti tavoitellaan sitä, että on määritelty vähimmäisosaamistaso luokalta toiselle edettäessä.</p>
<p>1. Opetus, koulutus ja elin- ikäinen oppiminen</p>	<p>Lukioiden kehittämisverkoston tarkoi- tuksena on edistää lukiokoulutuksen uudistamista, lukiolainsäädännön ta- voitteiden toteuttamista sekä vuonna 2021 käyttöön otettujen ope- tussuunnitelmien toimeenpanoa. Lu- kioiden opetushenkilöstöä ja johtoa</p>	

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
	<p>tuetaan toimintakulttuurin muutoksessa sekä pedagogiikan ja oppimisympäristöjen kehittämisessä. Lisäksi kokeillaan ja levitetään lukioiden korkeakoulu- ja työelämäyhteistyöhön ja kansainvälisyyteen liittyviä käytäntöjä ja toimintamalleja.</p> <p>Verkosto tukee toimintakulttuurin kehittämistä vahvistamalla opiskelijälähtöisyyttä ja pedagogista johtamista. Opiskelijat ovat aktiivisesti mukana LUKE-alueverkostojen toiminnassa sekä paikallisessa opiskelu ympäristöjen suunnittelussa ja muussa lukion kehittämisessä.</p>	
2. Sukupuolten tasa-arvo	Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-2027	Hallituksen tasa-arvo-ohjelma hyväksyttiin 6.2.2025. Ohjelma koostuu yhteen hallituksen toimenpiteitä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ja syrjinnän poistamiseksi sekä täsmentää ja tuo konkretiaa hallitusohjelman merkittävimpiin tasa-arvopoliittisiin kirjauksiin. Ohjelmaa ovat viitoittaneet myös muun muassa Suomen kansainväliset sitoumukset ja velvoitteet. Tasa-arvo-ohjelmassa on 50 toimenpidettä. Ohjelma koostuu kuudesta teemasta: koulutus, työelämä, sukupuolten tasapuolinen osallisuus ja edustus, naisiin kohdistuva, lähi-suhde- sekä muu väkivalta, sukupuolten tasa-arvon edistäminen EU:ssa ja kansainvälisessä toiminnassa sekä tasa-arvopoliittikan institutionaaliset rakenteet. Ministeriöt ovat jatkaneet toimien toteuttamista vuonna 2025.
2. Sukupuolten tasa-arvo	Samapalkkaisuusohjelma	Uusi samapalkkaisuusohjelma hyväksyttiin kesäkuussa 2024, ja sen toimeenpano on käynnissä kolmikantaisessa työryhmässä. Ohjelma koostuu yhteen hallituksen ja työmarkkinakeskusjärjestöjen toimenpiteet miesten ja naisten välisen palkkaeron kaventamiseksi vuosina 2024–2027. Ohjelman toimenpiteet kohdistuvat palkkausjärjestelmiin ja palkkatietämykseen, työpaikkojen tasa-arvosuunnitteluun, erityisesti

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
		palkkakartoitusten vahvistamiseen, sukupuolen mukaan eriytyneen työnjaon purkuun, sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Samapalkkaisuusohjelman tällä kaudella teetetään laaja tutkimus- ja kehittämishanke, joka analysoi pitkällä aikavälillä sukupuolten välisen palkkaeron muutoksia ja palkkaeroon vaikuttavia tekijöitä. Ohjelmallisten toimenpiteiden osapuolina ovat sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja työmarkkinakeskusjärjestöt.
2. Sukupuolten tasa-arvo	Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi (P3C111): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi	Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältyvillä toimilla on sukupuolten tasa-arvoa edistäviä vaikutuksia. Julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisessa on säännösten mukaan aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla.
2. Sukupuolten tasa-arvo	Suomen kestävän kasvun ohjelman Investoinnin (P3C111) alakomponentti: Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen	Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen - komponentin tavoitteena on eri toimin vaikuttaa haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevista henkilöistä erityisesti osatyökykyisten työttömien, vammaisten henkilöiden ja mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden työmarkkinatilanteeseen. Vaikutuksena on työkykyä ja työllistymistä tukevien palveluiden kehittyminen, niiden laadukkuus sekä parempi saatavuus ja saavutettavuus. Seuranta- ja arviointitutkimuksessa tullaan kiinnittämään huomiota toimenpiteiden sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutuksiin.
2. Sukupuolten tasa-arvo	Suomen kestävän kasvun ohjelman Investoinnin (P3C111) alakomponentti: Mielenterveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä.	Mielenterveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä – komponentilla on vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon edistämiseen, sillä mielenterveyden tuen ja ennakoivan monipuolisen

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
		<p>tuen saantimahdollisuudet työpaikoilla voivat osaltaan auttaa vähentämään naisten kokemaa henkistä kuormitusta ja tasata naisten ja miesten välistä työhyvinvointieroja sekä työssä jaksamista. Työpaikkojen mielenterveysosaamisen vahvistaminen vaikuttaa myönteisesti myös mielenterveysongelmia kohdanneiden työntekijöiden työssä jatkamiseen. Kolme viidestä mielenterveysyistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä oli naisia. Mielenterveyden häiriöistä johtuvan sairauspäivärahan kasvu on ollut erityisen suurta nuorilla ja varhaiskeski-ikäisillä naisilla. Mielenterveyden tukemisen toimet työpaikoilla ja työterveysyhteistyössä voivat tasoittaa sukupuolten välistä epätasa-arvoa ja vähentää erityisesti naisten työkyvyttömyyseläkötymistä ja sairauspoissaoloja tältä osin. Myös psykososiaalisen kuormituksen kokeminen on naisilla yleisempää kuin miehillä. Haittaava kiire ja työn henkinen kuormittavuus ovat yleistyneet viime vuosina erityisesti työssäkäyvien naisten keskuudessa.</p>
<p>2. Sukupuolten tasa-arvo</p>	<p>Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 4 uudistus 1 (P4C1R1) Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen ja siihen sisältyvät investoinnit (P4C1I1- P4C1I4).</p>	<p>Pilarin 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen – on vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon ja se vastaa etenkin heikoimmassa asemassa olevien ryhmien tarpeisiin edistää tasa-arvoa sukupuolten välillä. Suomessa eriarvoisuus sukupuolten välillä ilmenee muun muassa elinajanodotteessa, joka on alempana sosioekonomiseen ryhmään kuuluvilla miehillä alhaisempi. Näin ollen palvelujen saatavuuden vahvistamisella, ehkäisevien toimen tehostamisella ja niiden paremmalla, tietoon perustuvalla kohdentamisella voidaan edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
3. Yhtäläiset mahdollisuudet	YK:n vammaisyleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma (ks. tarkemmin kohta 17)	Määritelty toimenpiteet vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden edistämiseksi
3. Yhtäläiset mahdollisuudet	Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen kolmannelta Suomen Romanipoliittisesta ohjelmasta vuosille 2023-2030 (National Roma Strategy).	Romaniväestön yhdenvertaisuus, osallisuus ja osallistuminen lisääntyvät ja parantuvat kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla, kuten asumisen, terveyden, työn ja koulutuksen sektoreilla eri ikäryhmissä, huomioiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevat romanit intersektionaalisesti.
3. Yhtäläiset mahdollisuudet	Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi 1 (P3C1I1): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältäen komponentit: - Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen - Mielenterveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä	Pilarin kolme komponentissa yksi vahvistetaan työllisyyttä, parannetaan työmarkkinoiden kohtaantoa, pidennetään työttöryhmiä sekä parannetaan kilpailukykyä. Työllisyyden lisäämiseksi tavoitteena on saada kaikki työvoimapotentiaali käyttöön, erityisryhminä nuoret ja osatyökykyiset, ja toimia suunnataan henkilöryhmiin, joiden kohdalla koronan vaikutukset vaikeuttivat työllistymistä merkittävästi. Toimet tukevat päivitetyn Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa, muun muassa edistämällä yhtäläisiä mahdollisuuksia, tuemalla työllisyyttä aktiivisesti ja osallistamalla vammaisia sekä edistämällä nuorten työllistymistä. Laissa työllistymisen monialaisesta edistämisestä (381/2023) on säädetty nuorten monialaisen tuen yhteispalvelusta (1.1.2025 alkaen)
3. Yhtäläiset mahdollisuudet	Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilari 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen sekä sen alaiset uudistukset (P4C1R1) ja investoinnit (P4C1I1-P4C1I4)	Pilarissa neljä esitetyt uudistukset ja investoinnit vahvistavat sosiaalista kestävyttä lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä, kaventamalla eriarvoisuutta sekä panostamalla ongelmien varhaisempaan tunnistamiseen ja vaikuttavaan ennaltaehkäisyyn. Pilari 4 toimenpiteet tukevat hallitusohjelman mukaista sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamista ja palveluiden saatavuuden parantamista.
3. Yhtäläiset mahdollisuudet	Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi koulutuksen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kehittämisohjelman 28.5.2025. Kehittämisohjelma tarjoaa	Ohjelman tavoitteena on antaa työkaluja torjua kaikkea henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, kuten sukupuoli-

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
	<p>tietoa ja työkaluja kasvatuksen ja koulutuksen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistyöhön, oppimisympäristön turvallisuuden edistämiseen sekä lasten ja nuorten osallistamiseen. Ohjelmalla vahvistetaan ohjausta ja yhteistyötä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioissa.</p>	<p>leen, ulkonäköön, maailmankatsomukseen, seksuaalisuuteen, etniseen taustaan, kansalliseen vähemmistöihin kuulumiseen, vammaan tai sairauteen liittyvää kiusaamista, häirintää ja syrjintää varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Ohjelman toteutuksessa huomioidaan moniperustaisen ja risteävän syrjinnän näkökulma ja tehdään yhteistyötä syrjintää ja rasismia kohtaavien nuorten kanssa.</p>
<p>4. Työllisyyden aktiivinen tukeminen</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vuoden 2025 aikana päivitettiin yhteiskunnallisten yritysten strategia vastaamaan laajempaa EU:n suositusta yhteisötaloudesta. Strategia tukee sellaisen yritystoiminnan syntymistä ja kasvamista, jossa liiketoiminnan keinoin pyritään toteuttamaan yhteiskunnallisesti tai ekologisesti tärkeää tavoitetta (ml. osatyökykyisten työllistäminen) sekä laadittiin strategia yhteiskunnallista yrityksistä. 2. Vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden ja työelämäosallisuuden lisäämiseksi on asetettu työryhmä hallitusohjelman mukaisesti. Työryhmä esittää keinoja vaikeasti työllistyvien tukemiseksi. 3. Ikääntyneiden (55+) työllisyyden edistämiseksi ja työurien pidentämiseksi tehtiin selvitys, jonka pohjalta toimia viedään eteenpäin. 4. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi 1 (P3C1I1): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältäen komponentin: <ul style="list-style-type: none"> - Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen - Mielenterveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä 5. Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 uudistus 2 (P3C1R2): Työttömyyspäivärahan lisäpäivien asteittaista poistamista koskevat lakimuutokset tulivat voimaan 1.1.2023. 	<p>Vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyttä edistävät toimet kohdistuvat osatyökykyisiin, vammaisiin, nuoriin, vähän koulutusta saaneisiin ja maahanmuuttajiin. Toimilla lisätään yhdenvertaisuutta rekrytoitaessa ja yleensä työelämässä, parannetaan kohtaantoa, lisätään osaamista ja vahvistetaan tarvittavaa tukea sekä työpaikoille että työkyvyn osalta. Toimia kehitetään ja tullaan järjestämään yhteistyössä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa.</p> <p>Ikääntyneiden osalta joustavat työajat ja osaamisen työelämälähtöinen päivittäminen edistävät työurien jatkumista ja työllisyyttä.</p> <p>Pilariin 3 Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältyvillä toimilla on sukupuolten tasa-arvoa edistäviä vaikutuksia. Lisäpäivien ikärajan korottamisen ja lopulta poistamisen tavoitteena on pidentää työuria ja sitä kautta vähentää työttömyyttä ja lisätä työllisyyttä. Valtiovarainministeriön arvion mukaan työttömyysturvan lisäpäivistä luopuminen vahvistaisi työllisyyttä noin 7900 työllisellä.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
<p>4. Työllisyyden aktiivinen tukeminen</p>	<p>Työelämäohjelmien kokonaisuus hallitusohjelmissa tavoitteena työllisyyden edistäminen, työkyvyn, työhyvinvoinnin, tuottavuuden ja mielenterveyden vahvistaminen työelämässä</p> <ul style="list-style-type: none"> • TYÖ2030-ohjelma • Työelämän mielenterveysohjelma/Suomen kestävä kasvun ohjelman investoinnin ”Mielenterveys ja työkyky työllisyyden ja tuottavuuden edellytyksenä” • Työkykyinen Suomi (2023-2027) ohjelma • Ministeriöiden, työmarkkinakeskusjärjestöjen ja työelämän kehittäjäorganisaatioiden yhteinen työelämän kehittämisstrategia julkaistaan kesäkuussa 2026. 	<p>TYÖ2030-ohjelmassa on kehitetty uudenlaisia toimintatapoja yhdessä työpaikkojen, toimialojen ja asiantuntijoiden kanssa.</p> <p>Toimintatapoja uudistamalla pyritään vaikuttamaan työllisyyteen, talouteen, kilpailukykyyn sekä Suomen työelämäbrändiin maailmalla. Ohjelman palvelut tarjoavat työpaikeille sekä niiden sidosryhmille tietoa ja tukea työn muutokseen ja kehittämiseen.</p> <p>Työelämän mielenterveysohjelma korostaa ennaltaehkäisevien toimenpiteiden ja mielenterveyden edistämisen merkitystä työelämässä.</p> <p>Työelämän mielenterveysohjelmassa on kehitetty vaikuttavia keinoja mielenterveyden edistämiseen ja tukeen työelämässä. Sosiaali- ja terveysministeriö on toteuttanut ohjelmaa yhteistyössä Työterveyslaitoksen, mielenterveysalan järjestöjen, työmarkkinajärjestöjen ja muiden kumppaneiden sekä laajan sidosryhmäverkoston kanssa vuodesta 2021 lähtien.</p> <p>Työelämän mielenterveysohjelman ydintavoitteena on muuttaa mielenterveyden tuki työelämässä yksilökeskeisestä, jo syntyneiden ongelmien ratkomisesta työkykyongelmien ennaltaehkäisyyn.</p> <p>Ennaltaehkäisevät ja mielenterveyttä edistävät kehittämistoimet kohdistuvat koko työyhteisöön.</p> <p>Työelämän mielenterveysohjelma tarjoaa maksuttomia työkaluja ja toimintamalleja. Tulosten levittäminen käynnissä.</p> <p>Työkykyinen Suomi (2023-2027) ohjelman tavoitteena on työkäisen väestön työ- ja toimintakyvyn edistäminen, työkyvyttömyyseläkkeiden vähentäminen ja työssä jaksamisen parantaminen.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
		<p>Toimintamallien levittäminen, ammattilaisten työkykyosaamisen vahvistaminen, monialaisten ja -ammattillisten työkykyä ja työllistymistä edistävien verkostojen kehittäminen sekä yhteistoimijuuden lisääminen.</p> <p>Työelämän kehittämisstrategia koostuu kansallista työelämän kehittämistyötä ja luo yhteistä tahtotilaa vuoteen 2035. Kehittämistyössä tuetaan ja vauhditetaan yritysten, organisaatioiden, työyhteisöjen ja verkostojen tuottavuuden, osaamisen ja hyvinvoinnin kasvua.</p>
4. Työllisyyden aktiivinen tukeminen	<p>Maaliskuussa 2021 käynnistyi työllisyyden kuntakokeilu, jonka tavoitteena on tehostaa eri viranomaisten alueellista yhteistyötä työllisyyden hoidossa. Kuntakokeiluille säädettiin huhtikuussa 2022 jatko siihen saakka, kunnes TE-palvelut siirtyvät kunnille 1.1.2025 alkaen.</p>	<p>Noin 230 000 TE-toimistojen asiakasta siirtyi kuntien vastuulle ja noin kolmannes TE-toimistojen henkilöstöstä siirtyi kuntien palvelukseen (yli 1 100 henkilötyövuotta) maaliskuussa 2021.</p> <p>Kokeilusta tehtiin erillinen arviointi, loppuraportti: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165412</p>
4. Työllisyyden aktiivinen tukeminen	<p>Julkisia työvoimapalveluita on uudistettu ottamalla käyttöön ns. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli toukuussa 2022. Kontakteja työvoimaviranomaisen ja työnhakijan välillä on lisätty merkittävästi. Samalla työnhakijan kanssa laadittavaan työllistymissuunnitelmaan sisällytettiin määrällinen velvollisuus hakea työmahdollisuuksia. Mallin käyttöönoton yhteydessä työttömyysturvaseuraamuksia kohtuullistettiin.</p> <p>Vuoden 2026 alusta työnhakijan palveluprosessia on kehitetty lisäämällä asiantuntijan harkintavaltaa työnhakukeskustelujen järjestämisessä. Tavoitteena on mm. kohdentaa keskusteluja niille työnhakijoille, joiden arvioidaan tarvitsevan enemmän tukea työhaussa. Samalla työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää on yksinkertaistettu (muutokset voimaan 1.3.2026).</p>	<p>Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpanoon myönnettiin TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olleille kunnille lisäresursseja 70 miljoonaa euroa vuodessa. Resurssilisäys oli pysyvä ja siirtyi työvoimaviranomaisille vuoden 2025 alusta lukien.</p> <p>Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin arvioitiin kasvattavan työllisyyttä noin 10 000 työllisellä. Työllisyysvaikutusten arvioitiin syntyvän täysimääräisesti vuodesta 2025 alkaen. Työvoimapalveluiden järjestämistä vastuun siirto ja uusien työllisyysalueiden käynnistäminen voi jonkin verran hidastaa arvioitujen vaikutusten saavuttamista.</p> <p>Vuonna 2026 voimaan tulleiden muutosten arvioidaan vahvistavan työllisyyttä noin 100 – 700 työllisellä.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
4. Työllisyyden aktiivinen tukeminen	Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (Jotpa) aloitti toimintansa vuoden 2021 lopulla. Palvelukeskus edistää työikäisten osaamisen kehittämistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Palvelukeskusta koskeva laki tuli voimaan 1.9.2021.	Jatkuvan oppimisen kehittämishankkeisiin ja työikäisen väestön osaamisen kehittämiseen on saatu huomattavia lisäresursseja. Keskusten pysyviin toimintamenoihin on varattu vuosittain noin miljoonan euron määräraha. Koulutusten ja osaamispalveluiden rahoitukseen ja muihin tehtävien mukaisten menojen maksamiseen palvelukeskuskella on käytettävissä yhteensä 115,5 miljoonaa euroa vuosina 2021-2026, josta 35,5 miljoonaa euroa rahoitetaan EU:n elpymis- ja palautumisvälineestä (P3C2).
4. Työllisyyden aktiivinen tukeminen	<p>TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille tai perustettaville työllisyysalueille 1.1.2025. Uudistuksen tavoitteena on luoda palvelurakenne, joka edistää työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Uudistuksessa huomioidaan palvelujen yhdenvertainen saatavuus.</p> <p>Työvoimapalveluihin liittyviä muita kehittämishankkeita ovat palkkatuen uudistaminen, rekrytointitukikeilun käynnistäminen, yli 55-vuotiaiden työllisyysasteen nostaminen ja monialaisten palvelujen lainsäädännön kehittäminen. Rekrytointitukikeilu käynnistyi maaliskuussa 2022 ja päättyi 31.12.2023. Osana TE-palvelut 2024 -uudistusta tuli vuoden 2025 alussa voimaan laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä (381/2023). Laki työllistymistä edistävästä monilaisesta yhteispalvelusta (1369/2014) oli voimassa vuoden 2024 loppuun.</p>	<p>Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirron yhteydessä kunnille tuli voimaan rahoitusmalli, joka kannustaa niitä kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi siten, että uudistuksella saavutetaan 7 000–10 000 lisätyöllistä.</p> <p>Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (23.3.2023/380) sekä työvoimaviranomaisen, Kelan ja hyvinvointialueen yhteistyötä koskeva laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä (381/2023) hyväksyttiin maaliskuussa 2023. Lait tulivat voimaan 1.1.2025 alkaen.</p> <p>Vuoden 2025 alussa aloitti toimintansa 45 työllisyysaluetta.</p> <p>https://tem.fi/tyollisyysalueet</p> <p>https://tem.fi/en/employment-areas</p>
4. Työllisyyden aktiivinen tukeminen	<p>Palkkatukiudistus tuli voimaan 1.7.2023. Uudistuksen tavoitteena on yksinkertaistaa palkkatukea koskevia säännöksiä ja lisätä siten palkkatuen käyttöä erityisesti yrityksissä.</p> <p>Lisäksi palkkatukea on pyritty kohdentamaan yrityksiin ja kolmannelle</p>	<p>Palkkatuen käytön lisäämisellä yrityksissä pyritään lisäämään palkkatuen vaikuttavuutta ja nostamaan tätä kautta työllisyysastetta. Palkkatukiudistuksen pitkän aikavälin työllisyysvaikutukseksi on arvioitu noin 500–1 000 henkilöä. Arviolta noin 70 % aiemmasta kun-</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
	sektorille rajoittamalla kuntien mahdollisuuksia työllistää palkkatuella 1.1.2025 alkaen.	tiin työllistämisen volyyymista poistuu. Muutos voi lisätä muiden palveluiden kysyntää.
4.Työllisyyden aktiivinen tukeminen	Hallitus on antanut ja antamassa työlainsäädännön muutoksia koskevia lakiesityksiä. Lainsäädäntöhankkeet koskevat muun muassa paikallista sopimista, työntekijän henkilöperusteista irtisanomiskynnystä sekä määräaikaisten työsopimusten edellytyksiä.	Työlainsäädäntöä koskevien muutosten tavoitteena on parantaa työmarkkinajärjestelmän toimivuutta sekä madaltaa työllistämiskynnystä.
4.Työllisyyden aktiivinen tukeminen	Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti kotoutumispolitiikka perustuu suomen tai ruotsin kielen oppimiseen, työntekoon sekä suomalaisen yhteiskuntaan perehtymiseen ja sen sääntöjen noudattamiseen. Suomi on avoin yhteiskunta, joka auttaa ja kannustaa alkuun uudessa yhteiskunnassa. Hallitus varmistaa kotoutumisen mahdollisuuksia lisäämällä maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisestaan ja muuttamalla järjestelmää velvoittavaksi. Painopistettä siirretään tulijan oikeuksia painottavasta järjestelmästä tulijan velvollisuuksia ja omaa vastuuta painottavaan järjestelmään. Vuoden 2024 aikana valmisteltiin valtion kotoutumisen edistämishjelma vuosille 2024-2027. Ohjelma hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä 16.1.2025.	Valtion kotoutumisen edistämishjelman tavoitteena on, että Suomeen kotoudutaan työllä. Ohjelman tavoitteena on muun muassa edistää korkeampaa työllisyysastetta.
5. Varma ja sopeutuva työllisyys	-	-
6. Palkat		Palkat määräytyvät Suomessa pitkälti työmarkkinajärjestöjen tekemien työehtosopimusten mukaan.
7. Tiedot työehdoista ja irtisanotuille annettava suoja		Työsuojeluviranomainen valvoo työlainsäädännön noudattamista. Parhailaan implementoidaan avoimia ja läpinäkyviä työehtoja koskevaa direktiiviä, joka parantaa työntekijöiden oikeutta saada tietoa työsuhteen ehdoista.
8. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja työntekijöiden osallistuminen		Työ- ja sosiaalilainsäädäntöä valmistellaan kolmikantaisesti työmarkkinajärjestöjä osallistaen.

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
		Työntekijöiden osallistumisoikeuksia koskee yhteistoimintaa, hallintoedustusta ja henkilöstörahastoja koskeva lainsäädäntö.
9. Työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen	Perhevapauudistus tuli voimaan 1.8.2022. Uudistuksen jälkeen vanhempainpäivärahoja on ollut mahdollista käyttää joustavammin ja näin yhteen sovittaa työ ja lapsen hoito. Uudistuksen tavoitteena oli vanhempainvapaiden nykyistä tasaisempi jakautuminen molempien vanhempien kesken. Uudistuksen myötä molemmilla vanhemmilla on oikeus yhtä pitkään vanhempainvapajaksoon.	Perhevapauudistuksella haluttiin tasata vanhempien käyttämien vanhempainrahapäivien määriä. Ennen uudistusta 57 prosenttia isistä käytti vanhempainvapaita eri aikaan kuin äiti, uudistuksen jälkeisiä kuukausina syntyneiden lasten isistä 73 prosenttia. Isät käyttivät ennen uudistusta keskimäärin 33 päivää eri aikaan kuin äidit, uudistuksen jälkeen 68 päivää eli yli kaksinkertaisen määrän.
10. Terveellinen, turvallinen ja asianmukainen työympäristö ja tietosuojat	<p>STM:n Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2030 - Turvallisia ja terveellisiä työoloja sekä työkykyä kaikille -</p> <p>Linjaukset täsmentävät sosiaali- ja terveysministeriön strategiaa ja ohjaavat ministeriön ja sen hallinnon alan toimintaa.</p> <p>Linjauksista on laadittu toimeenpanosuunnitelma vuosille 2024-2027. Toimeenpanosuunnitelman avulla konkretisoidaan niitä toimia, joiden avulla edistetään linjausten painopisteiden tavoitteiden saavuttamista.</p> <p>Sekä linjausten että toimeenpanosuunnitelman laatimiseen on osallistunut laaja työelämävaikuttajien joukko ministeriöistä työmarkkinajärjestöihin, tutkimus- ja kehittämisorganisaatioihin ja muihin työelämätoimijoihin.</p> <p>ESR+ Työelämän kehittämisen teema</p>	<p>Linjausten tavoitteena on, että työ olisi terveellistä ja turvallista kaikilla työpaikoilla työnteon muodosta riippumatta.</p> <p>Linjauksissa on kolme painopistettä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työsuojelua, työturvallisuutta ja työhyvinvointia koskevat tulevaisuuden haasteet • Turvalliset ja terveelliset työolot • Toiminta- ja työkyvyn sekä työllistymiskyvyn edistäminen <p>Toimeenpanosuunnitelmassa vuosien 2024-2027 tärkeiksi teemoiksi on nostettu muun muassa työn riskien hallinta, voimavarojen tunnistaminen ja vahvistaminen työssä, psykososiaalisen kuormituksen hallinta, väkivallan, häirinnän ja epäasiallisen kohtelun ehkäisy sekä työterveysyhteistyöosaamisen kehittäminen. Parempi työelämä! on valtakunnallinen työelämän kehittämisen koordinaatiohanke (ESR), joka tukee ja koordinoi työelämän kehittämistä.</p> <p>Valtakunnalliset työelämän kehittämishankkeet, joissa tavoitteena samanaikainen tuottavuuden ja työhyvinvoinnin parantaminen.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
11. Lastenhoito ja lapsille annettava tuki	Vuoden 2020 elokuun alussa tuli voimaan varhaiskasvatustalain ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muutos, jolla purettiin subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaus.	Lainmuutosten jälkeen kaikilla lapsilla on yhtäläinen oikeus varhaiskasvatukseen eikä perheen sosioekonominen asema tai asuinpaikka vaikuta enää lapsen varhaiskasvatusoikeuden laajuuteen.
11. Lastenhoito ja lapsille annettava tuki	Yli 3-vuotiaiden lasten ryhmäkoossa päiväkodeissa pienennettiin palauttamalla kolme vuotta täyttäneiden lasten osalta päiväkodeissa henkilöstömitoitusta 1:7:ään. Muutos tuli voimaan 1.8.2020.	Muutoksella parannettiin päiväkodin henkilöstömitoitusta ja henkilöstön mahdollisuutta tukea lasten kehitystä ja oppimista.
11. Lastenhoito ja lapsille annettava tuki	<p>Varhaiskasvatustalain muutos tuli voimaan 1.8.2021. Varhaiskasvatustalain asiakasmaksuja alennettiin siten, että huoltajien tulorajot nostettiin 31%. Lisäksi sisaruksilta perittävää maksuja alennettiin siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu on jatkossa 40 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatustalain maksusta, kun se aikaisemmin oli 50%.</p> <p>Varhaiskasvatustalain asiakasmaksuja alennettiin toistamiseen 1.3.2023 voimaan tulleella lainmuutoksella. Muutoksessa asiakasmaksujen perusteena olevia huoltajien tulorajot korotettiin 33 prosenttia ja siten arviolta 30 000 uutta perhettä siirtyi maksuttoman varhaiskasvatustalain piiriin.</p>	Muutos teki työn vastaanottamisesta kannattavampaa, kun varhaiskasvatustalain maksut eivät nouse niin nopeasti korkeimmalle tasolle. Arviolta 20 000 uutta perhettä siirtyi maksuttoman varhaiskasvatustalain piiriin.
11. Lastenhoito ja lapsille annettava tuki	Varhaiskasvatustalain uudistettiin lisäämällä lakiin säännökset lapsen saamasta tuesta. Muutokset tulivat voimaan 1.8.2022.	Varhaiskasvatustalain uudistus vahvistaa lasten oikeutta saada tarvitsemaansa tukea oikea-aikaisesti ja kunkin lapsen tarpeita vastaavasti. Uudistus tukee lapsen oikeusturvan toteutumista ja myös rakentaa nykyistä vahvemmin jatkumoa esi- ja perusopetukseen.
11. Lastenhoito ja lapsille annettava tuki	Eduskunta hyväksyi joulukuussa 2024 hallituksen esityksen lasten ja nuorten terapiatakuusta. Terapiatakuun myötä lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten tulee päästä tiettyihin mielenterveyspalveluihin viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun tarve on todettu. Apu on maksutonta. Lait tulivat voimaan 1.5.2025.	Lainsäädännön tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyden häiriöiden ehkäisyä ja hoidon sekä mielenterveyden tuen saatavuutta perusterveydenhuollossa ja sosiaalihuollon perustason palveluissa.

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
11. Lastenhoito ja lapsille annettava tuki	<p>Kansallinen lapsistrategia ja Eurooppalaisen lapsitakuun kansallinen toimeenpanosuunnitelma</p> <p>Pääministeri Petteri Orpon hallituskauden kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma (2024 – 2027) hyväksyttiin valtioneuvoston yleisistunnossa 6.6.2024. Suunnitelma sisältää 34 toimenpidettä, jotka turvaavat lasten ja nuorten hyvinvointia ja vahvistavat heidän oikeuksiensa toteutumista. Toimenpiteet toteutetaan yhteistyössä ministeriöiden, kuntien, hyvinvointialueiden ja muiden sidosryhmien kanssa. Lasten osallisuuden vahvistaminen on keskeinen osa suunnitelmaa.</p> <p>Eurooppalaisen lapsitakuun Suomen seurantaraportti julkaistiin huhtikuussa 2024.</p>	<p>Haavoittuvassa asemassa olevien lasten aseman parantaminen ja lapsen oikeuksien toteutumisen vahvistaminen.</p>
11. Lastenhoito ja lapsille annettava tuki	<p>Tasa-arvoavustus vakiinnutettiin osaksi opetustoimen lainsäädäntöä 1.1.2023 alkaen lisäämällä lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) säännös erityisavustuksesta varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin. Säädösmuutoksen myötä avustusta voidaan myöntää neljäksi vuodeksi kerrallaan. Rahoituksen ennakoitavuudella pystytään edistämään koulutuksellisen tasa-arvon pitkäjänteisempää kehittämistä paikallisella tasolla. Avustuksen myöntämisessä käytettävistä kriteereistä ja käyttökohteista on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksella (948/2022).</p> <p>Tarveperustaista tasa-arvoavustusta voidaan käyttää varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen.</p>	<p>Tasa-arvoavustuksen vakiinnuttamisella lisätään avustuksen vaikuttavuutta ja ennakoitavuutta, jotta tasa-arvotoimia pystyttäisiin suunnittelemaan ja ennakoimaan paikallisella tasolla paremmin ja suunnitelmallisemmin.</p>
12. Sosiaalinen suojele	<p>Suomi on laatinut kansallisen suunnitelman neuvoston suosituksesta sosiaalisen suojelele saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta (2019/C 387/01)</p>	<p>Uudistus parantaa yrittäjien ja itsensä työllistäjien sosiaaliturvan tasoa työtulotason noustessa. Vaikutuksista, että vuosien 2023–2025 tarkistusten perusteella työtulot ovat nousseet keskimäärin 13 %. Myös se havainto on vahvistunut,</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
	Yrittäjän työtulon määrittelyä on tarkennettu ja säädetty säännöllisestä tarkistusmenettelystä, jotta työtulo vastaisi aiempaa paremmin yrittäjän työpanoksen arvoa niin yritystoiminnan alkuvaiheessa kuin toiminnan jatkuessa.	että ylemmillä YEL-työtulojen tasolla työtulo vastaa paremmin yrittäjän työpanoksen arvoa.
13. Työttömyysetuudet	Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 uudistus 2 (P3C1R2): Työttömyyspäivärahan lisäpäivien poistamista koskevat lakimuutokset tulivat voimaan 1.1.2023.	Pilariin 3 Työllisyysasteen ja osaa-mistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältyvillä toimilla on sukupuolten tasa-arvoa edistäviä vaikutuksia. Lisäpäivien ikärajan korottamisen ja lopulta poistamisen tavoitteena on pidentää työuria ja sitä kautta vähentää työttömyyttä ja lisätä työllisyyttä. Valtiovarainministeriön arvion mukaan työttömyysturvan lisäpäivistä luopuminen vahvistaisi työllisyyttä noin 7900 työllisellä
13. Työttömyysetuudet	<p>Hallitus on yksinkertaistanut sosiaaliturvajärjestelmää ja uudistanut työttömyysturvajärjestelmää työhön kannustavammaksi sekä vahvistaa julkista taloutta. Eduskunta on hyväksynyt 2023, 2024 ja 2025 aikana useita merkittäviä rakenteellisia uudistuksia työttömyysturvajärjestelmään.</p> <p>Ensimmäiset työttömyysturvaan liittyvät lakimuutokset tulivat voimaan 1.1.2024 ja ne toteutettiin asteittain vuoden 2024 aikana seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • työttömyyden alun omavastuu-aikaa pidennettiin 1.1.2024 alkaen • työttömyysetuuden suojaosa ja lapsikorotus poistettiin 1.4.2024 alkaen • 2.9.2024 alkaen työssäoloehto pidennettiin 26 kalenteriviikosta 12 kuukauteen ja samalla se muutettiin tuloperusteiseksi (työssäoloehtokuukaudeksi luetaan sellainen kalenterikuukausi, jona henkilölle on maksettu vakuutuksenalaista vakiintunutta palkkaa vähintään 930 euroa). <p>Toinen työttömyysturvan lakimuutospaketti tuli voimaan 2.9.2024. Paketti</p>	<p>Työttömyysturvan muutokset tuottavat arviolta 567 miljoonan euron julkisen talouden säästön vuoteen 2026 mennessä. Muutosten arvioitu työllisyysvaikutus on 39 000 henkilöä, jonka on arvioitu vahvistavan julkista taloutta noin miljardilla eurolla.</p> <p>Yleistuen ensimmäisen vaiheen valmistelu toteutettiin budjetti-neutraalisti. Ensimmäisessä vaiheessa yleistuki yksinkertaistaa työttömien sosiaaliturvaa korvaamalla työmarkkinatuen ja peruspäivärahan. Tavoitteena on edistää ja parantaa työttömän työnhakijan mahdollisuuksia hakeutua tai palata työmarkkinoille sekä ehkäistä pitkäaikaistyöttömyyttä. Sosiaaliturvajärjestelmästä joustavampaa tekee myös yhden hakemuksen malli, jonka Kansan-eläkelaitos (Kela) ottaa käyttöön yleistuen tullessa voimaan.</p>

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
	<p>sisälsi muun muassa seuraavat toimenpiteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ansiopäivärahan määrä porrastettiin työttömyyden pitkittyessä, • palkkatuettu työ ei alentuneesti työkykyisen tai 60 vuotta täyttäneen pitkäaikaistyöttömän työllistämisen tilanteita lukuun ottamatta kerryttäisi palkansaajan työssäoloehto, • kuntien velvoitetyötä koskevat säännökset kumottiin, • eräistä ikäsidonnaisista poikkeuksista luovuttiin. <p>Hallitus antoi syyskuussa 2024 esityksen työttömyysetuuden korotusten poistamisesta ja osittaisen työmarkkinatuen korvausprosentin alentamisesta. Muutokset tulivat voimaan 1. tammikuuta 2025.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jatkossa työttömyysetuuteen ei enää makseta korotusosia työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumisen aikana. • Osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärää alennettiin 35 prosenttiin aiemmasta 50 prosentista. <p>Uusi yleistuki korvaa työmarkkinatuen ja peruspäivärahan 1.5.2026 alkaen. Yleistuen ensimmäistä vaihetta koskeva esitys annettiin eduskunnalle syyskuussa 2025 ja hyväksyttiin joulukuussa 2025. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.5.2026.</p>	
14. Vähimmäistoimeentulo	Toimeentulotuen muutokset tulivat voimaan pääosin 1.2.2026.	Toimeentulotukeen tehtävät muutokset muun muassa vahvistavat tuen saajan velvoitteita hakea koko-aikatöitä ja ensisijaisia etuuksia. Toimeentulotuen kokonaisuudistuksen tavoitteena on selkiyttää toimeentulotuen luonnetta viimesijaisena ja väliaikaisena tukimuotona sekä ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja vahvistaa julkista taloutta.

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
		Toimeentulotuen kokonaisuudistuksella arvioidaan olevan 70 miljoonan euron suora julkista taloutta vahvistava vaikutus uudistuksen ollessa täysimääräisesti voimassa vuoden 2027 tasolla.
14. Vähimmäistoimeentulo	Sosiaaliturvan uudistaminen vuoteen 2027 mennessä.	Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on nykyistä toimivampi ja selkeämpi järjestelmä, joka mahdollistaa työnteon ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen muuttuvissa elämäntilanteissa. Keskeistä on sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja toimeentulon turvaaminen sosiaalisten riskien kohdatessa. Sosiaaliturvan uudistamisella pyritään myös pitkäaikaisen toimeentulotuen tarpeen vähenemiseen.
15. Vanhuuden toimeentulo ja eläkkeet	Perhevapaaudistus	Perhevapaaudistus tasapainottaa perhevapaiden vaikutusta eläkekarttumaan sukupuolten välillä, kun uudistuksen myötä hoivavastuu lapsista jakaantuu tasaisemmin vanhempien kesken. Kun perhevapaaudistuksen myötä perhevapaiden käyttäminen jakautuu aiempaa tasaisemmin vanhempien kesken, on tällä vaikutusta myös eläkekarttumaan ja sukupuolten eläke-eroihin.
16. Terveysthuolto	Kuntoutuksen uudistaminen suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti. Kuntoutuksen uudistamisen toimenpiteet, kuten kuntoutustarpeen varhainen tunnistaminen, kuntoutuspolun ja kuntoutuspalvelujen kehittäminen, työ- ja toimintakyvyn tukeminen, palveluiden ja etuuksien yhteensovittaminen, geneerisen työ- ja toimintakykymittarin pilotoiminen ja kuntoutuksen tietopohjan vahvistaminen.	Kuntoutuksen uudistamisella vahvistetaan koko väestön toimintakykyä ja työikäisen väestön työkykyä sekä tuetaan työllisyyttä.
16. Terveysthuolto	Suomen kestävä kasvun ohjelman Pilari 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen sekä sen alaiset uudistukset (P4C1R1) ja investoinnit (P4C1I1- P4C1I4)	Pilarissa neljä esitettyä uudistusta ja investoinnit vahvistavat sosiaalista kestävyttä lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä, kaventamalla eriarvoisuutta sekä panostamalla ongelmien varhaisempaan tunnistamiseen ja vaikuttavaan ennaltaehkäisyyn. Pilari 4

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
	Alueellisissa kehittämishankkeissa toteutettu Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –ohjelma päättyi vuoden 2023 lopussa. Kehittämistyö jatkuu kansallisessa palvelureformissa.	toimenpiteet tukevat hallitusohjelman mukaista sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamista ja palveluiden saatavuuden parantamista.
17. Vammaisten osallistaminen	YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kolmannessa kansallisessa toimintaohjelmassa on määritelty ne toimenpiteet, joilla sopimuksen täytäntöönpanoa edistään eri hallinnonaloilla vuosina 2024–2027. Toimintaohjelmassa on 13 sisältöaluetta ja 75 toimenpidettä.	Toimintaohjelmassa korostuvat vammaisten henkilöiden osallisuus ja yhdenvertaisuus. Lisäksi ohjelmassa on haluttu nostaa esiin erityisesti vammaisten naisten ja lasten oikeudet sekä lainsäädäntö- ja muiden hankkeiden vaikutukset ja yhteisvaikutukset vammaisten oikeuksiin. Yhtenä toimintaohjelman tärkeänä tavoitteena on lisätä tietoisuutta vammaisten henkilöiden oikeuksista.
17. Vammaisten osallistaminen	Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 3 Investointi 1 (P3C1I1): Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi sisältäen komponentin: - Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen laajentaminen.	Työllisyyden edistäminen Työkykyohjelman ja IPS – Sijoita ja valmenna kehittämishankkeen tavoitteena on eri toimin vaikuttaa haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevista henkilöistä erityisesti osatyökykyisten työttömien, vammaisten henkilöiden ja mielenterveyden häiriöihin sairastuneiden työmarkkinatilanteeseen. Vaikutuksena on työkykyä ja työllistymistä tukevien palveluiden kehittyminen, niiden laadukkuus sekä parempi saatavuus ja saavutettavuus. Yhdenvertaisuus näyttäytyy parempana yhdenvertaisuutena työmarkkinoilla. Työkykyä ja työllistymistä tukevissa palveluissa yhdenvertaisuus on myös parempaa alueellista yhdenvertaisuutta palvelutarjonnassa. Seuranta- ja arviointitutkimuksessa tullaan kiinnittämään huomiota toimenpiteiden sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutuksiin.
17. Vammaisten osallistaminen	Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilarin 4 uudistus 1 (P4C1R1) Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen ja siihen sisältyvät investoinnit (P4C1I1- P4C1I4).	Pilarissa neljä esitetyt uudistukset ja investoinnit parantavat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä, kaventavat eriarvoisuutta sekä edistävät ongelmien varhaisempaan tunnistamista ja ennaltaehkäisyä. Pilari 4 toimenpiteet tukevat hallitusohjelman mukaista sosiaali- ja

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
		terveyspalveluiden uudistamista ja palveluiden saatavuuden parantamista.
17. Vammaisten osallistaminen	Uusi vammaispalvelulaki on tullut voimaan 1.1.2025. Lakiin sisältyy kolmen vuoden siirtymäaika. Lain soveltamisalaa on tarkennettu ja viimeiset muutokset tulivat voimaan 1.1.2026.	Uusi laki tukee vammaisen henkilön osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja itseenäistä elämää. Uusi vammaispalvelulaki sisältää laajan palveluvalikoiman, joka tukee esimerkiksi vammaisia lapsia ja heidän perheitään aiempaa paremmin. Tarkoituksena on, että jokainen vammaisen henkilö saa yksilöllisiä tarpeitaan vastaavan palvelukokonaisuuden.
18. Pitkäaikaishoito	Vanhuspalvelulakia on muutettu siten, että 1.1.2025 alkaen henkilöstömitoititus tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa on 0,6 työntekijää asiasta kohden.	Kyse on lakisääteisestä vähimmäismitoituksesta, jolla turvataan iäkkäiden henkilöiden perustuslain mukaista oikeutta välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Muutoksella turvataan palvelun taloudellista kestävyyttä ja varmistetaan riittävän henkilöstön saatavuutta.
19. Sosiaalinen asuntotukentanto ja asunnottomuutta vähentävät palvelut	Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi 2020-2022. a. Kaikille tarvitseville on tarjottava sosiaalista vuokra-asuntoa tai asumisen turvaavaa palvelua. b. Haavoittuvassa asemassa olevilla henkilöillä on oikeus asianmukaiseen apuun ja suojaan häätöä vastaan. c. Asunnottomille on tarjottava riittävää suojaa ja riittäviä palveluja heidän sosiaalisen osallisuutensa edistämiseksi. Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi 2020-2022 on päättynyt, mutta sen osahankkeena toteutettava asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen jatkui vuoden 2023 loppuun. Hankkeessa parannetaan asunnottomien asemaa kehittämällä matalan kynnyksen sosiaali- ja terveyspalveluja.	Yhteistyöohjelma parantaa asunnottomien asemaa keskeisissä kaupungeissa mm. asunnottomille suunnattujen asuntojen määrän kasvattamisella sekä matalan kynnyksen sosiaali- ja terveyspalveluja kehittämisellä.

Pilarin periaate	Lista pääasiallisista toimista	Toimien arvioitu vaikutus
20. Peruspalvelujen saatavuus	Suomen kestävän kasvun ohjelman Pilari 4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen sekä sen alaiset uudistukset (P4C1R1) ja investoinnit (P4C1I1- P4C1I4)	Pilarissa neljä esitetyt uudistukset ja investoinnit vahvistavat sosiaalista kestävyyttä lisäämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta kaikissa väestöryhmissä, kaventamalla eriarvoisuutta sekä panostamalla ongelmien varhaisempaan tunnistamiseen ja vaikuttavaan ennaltaehkäisyyn. Pilari 4 toimenpiteet tukevat hallitusohjelman mukaista sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamista ja palveluiden saatavuuden parantamista.